D. O. M. A.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

ABORTU,

Quam

Gratioſiſſimæ Facult. Medic. Indultu in Illuſtri Viadrina,

PRÆSIDE

DN. BERNHARDO ALBINO,

PHILOS. & MED. D. SERENISSIMI ac POTENTISSIMI ELECTORIS BRANDENBURGICI CONSILIARIO & ARCHIATRO, MEDICINÆ PROFESS. PUBL. ORDINARIO, & h. t. DECANO,

PATRONO, PRÆCEPTORE & PROMOTORE STUDIORUM SUORUM ÆTATEM COLENDO,

PRO LICENTIA

Summos in Arte Medica Honores & Privilegia Doctoralia obtinendi,

Ad Diem XXIX. Julii An. MDC XCVII.

Publico Eruditorum examini ſubmittet

Horis ante & pomeridianis

JOHANN GEORGE à BERGEN,

Phyſ. Peitz.

FRANCOFURTI ad VIADRUM,

Literis CHRISTOPHORI ZEITLERI.

22

Nobiliſſimis, Excellentiſſimis, Experientiſſimis Viris

DN. THEODORO CHRISTOPHORO KRUG,

Sereniſſimi atqve Potentiſſimi Electoris Brandenburgenſis Aulæ & Minarum Conſiliario & Archiatro Primario,

DN. BERNHARDO ALBINO,

Philoſophiæ & Medicinæ Doctor. Prof. Publ. Ordinar. Sereniſſ. atqve Potentiſſ. Elect. Brandenburg. Conſiliario & Archiatro,

Mæcenatibus atq; Patronis ſuis

Hanc Diſſertationem Inauguralem Dedicat conſecrat

JOHANN GEORGE à BERGEN.

*Viri Nobiliſſ. Excellentiſſ. Expe-
rientiſſimi Patroni Fautores æternum
devenerandi,*

SParſis mola & thure olim gentiles in ſacrificiis divorum numina eorumqve auxilia implorabant: Veſtrum, VIRI EXCELLENTISS. Favorem ego ambiens, Vosq; mihi propitios reddere cupiens dum thura, qvæ offeram, non habeo, mola ſalſa lito, Veſtrisqve magnis Nominibus ingenii mei partum ſub abortus titulo ſacrum facio. Accipite

hunc

hunc, Viri Excellentisſimi, ea, qva me immerentem proſecuti eſtis benevolentia, & ſicubi fortean ex abortu hic Vobis imperfectior videatur, labores, qvibus æqve duris ſæpe numero abortus atqve partus verus excluditur, expendite & æſtimate, huncqve pro amplitudine fortunarum Veſtrarum felicem facturi ſub umbra Virtutum Veſtrarum tuto qvieſcere permittite. Profitebor me pro tanto, qvo me mactabitis, beneficio & affectu Vobis obſtrictisſimum omniqve opera & ſtudio ſemper cavebo, ne Veſtræ in me propenſisſimæ benevolentiæ, Virtutumqve Veſtrarum pia, grata memoria & cultus obliterentur in

Veſtrorum Excellentisſimorum
Nominum

Humillimo & indefeſſo

CULTORE.

Q. D. B. V.

TH. I.

DE abortu ſcripturus in etymologiam prolixè non inqviram, epitomes enim cancellis, qvicqvid dicturus ſum, includam & lexicographis, ad qvos hæc & ſimilia pertinent, hoc relinqvam. Nec meam faciam litem qvidnam diſcriminis Aborſum & Abortum intercedat, an nempe unum & idem ſint, an ille fœtus priorum menſium corruptelam, hic autem ejusdem ad legitimi partus terminum propius accedentis excluſionem denotent? Num hic vel ille dicatur ἐκτρώσμος, vel num hoc proprie ipſam abortandi actionem ſignificet? Qvæ, & num, inter ἐκτρώσεις & ἐκκρύσεις ſit differentia? ἐκπολὴ ne ſit rejectio fœtus ſub formâ ovi, ἐκτρώμα verò fœtus jam formati? Qvibus nominibus Hippocrati veniat? Pro qvorum accuratiori notitia ſi qvis pugnare velit, illi non repugnabo, ſed è ſuo fonte eadem hauriat; vel ſi pertinacius inſtiterit ad forum pertinere medicum noſſe qvo ſenſu à Medicis hæc accepta olim ſint, & hodienum ſumantur, illos adeat qvi prolixius in artem medicam commentati ſunt, cum anguſtis enim epitomes cancellis hic loci ſubſiſtere neqveunt; utqve hoc labore ſuperſedere poſſim qvid per Abortum intelligam paucis dabo.

II.

Sub titulo Abortus complector omnem illum partum humanum, qvi ſive vivus, ſive mortuus ante conſtitutum geſtandi & pariendi tempus ejicitur. Novi qvidem plurimis religioni eſſe fœtum abortivum nominare niſi poſtqvam moveri cœperit, aut à tertio usqve ad ſeptimum menſem. Verùm cùm juxta Hippocratem ſeptimo die fœtus omnium partium rudimenta habeat, à Swammerdammio trium dierum, ceu id in ſuo naturæ miraculo contra Graaffium teſtatur, viſus ſit, & Th. Kerckringius embryonem qvatuordecim dierum, in qvo facies jam diſtinctior & cætera membra aliqva conformatione diſtincta apparuerunt, Sceleta item cartilagineum trium ſeptimanarum, fœtus unius menſis & ſex ſeptimanarum oculis ſpectanda ſubjiciat: Hippocrates etiam bimeſtris & trimeſtris abortus *Aphor. ſect. 5. aph. 45.* meminerit, nec Galenus in notis ad hunc locum dubium moverit; non ſolicitè diſtingvendum eſſe putem inter effluxum, falſum germen & abortum, cum ſaltem tempore, aut ut majus & minus differant. Nec immorabor disqviſitioni qvousq; abortus tempus extendi, & num ultra ſeptimum menſem abortus dici debeat? Licet enim octavo menſe jam partus fiat naturalis, ſi tamen ille, qvi decimeſtris eſſe debebat, octimeſtris fiat, immaturus eſt, nec legitimum terminum pariendi attigit, adeoqve imperfectus dicendus & inter abortus omninò referendus eſt. Subtilior illa videtur eſſe diſtinctio, qvam inter fœtus mortui partum & abortum facit Sennertus; verùm, ut ut ſit mortuus, eſt tamen ante debitum terminum excluſus, adeoq; cum L. Riverio fœtum, ſive

vivus

vivus, ſive mortuus excludatur, qvi nondum maturus eſt, neqve debitum accretionis, qvam in utero accipere debet, terminum attigit, abortum dico, & cum Primeroſio abortus nomine generaliter utor, qvando nempe fœtus ante congruum & conſvetum tempus, qvodcunq; tandem illud ſit, dejicitur.

III.

Qvæ circa abortus contingunt dum conſidero, adverto ſæpius absqve gravi humorum ſangvinisq; vitio rejici fœtum, illumq; morbis ſubinde annumerandum esſe, qvorum cauſæ non tam ſubſiſtunt in ſangvine qvam in partibus ſolidis: dico ſubinde, nam ſangvinis, humorum atqve ſpirituum vitio non minus freqvens eſt qvi contingit, ſæpe etiam ſæpius à neutro horum evenit, ſed unicè in fœtum redundat. Ut de partibus ſolidis primo loco agam, animadvertimus partus conatus analogos esſe convulſionibus, qvibus ventriculus, inteſtina, veſica urinaria omnisqve generis viſcera concava inaniuntur, ſuntq; uteri ſpasmi vel convulſiones, qvæ à variis cauſis excitatæ præcocem cauſantur enixum, qvi alioqvi non niſi circa tempus, tum matris, tum fœtus naturæ, congruum incideret: Puerperarum etiam, poſtqvam Lucina facit, conatus expulſivi, ſeu uteri convulſivæ everſiones valde dolorificæ, analogi ſunt ventriculi coarctationibus convulſivis, nauſeæ, ſingultui, vel vomitibus ſuccedere ſolitis, ut ut plus doloris ejuscemodi motus violenti uteri ſecum habere ſoleant, cum hic ſub placentæ uterinæ ſeparatione, teſte nimio ſubinde lochiorum fluxu, notabiliter qvandoq; lædatur. Non video cur idem utero evenire neqveat, ut vel à nimia diſtenſione, ſalium acrium mole-

ſtâ vellicatione, vel qvâvis aliâ externâ cauſa, perinde atqve ventriculus nimia potus ingluvie diſtentus, vel ab acredine vellicatus, convellatur. In ſtatu enim qvantumvis ſano nulla non corporis pars ita diſpoſita eſt qvin ab offendentibus ſalium ſpiculis aliisve interdum convelli qveat; Uterus etiam eſt ſubſtantiæ fere nerveæ & membranoſæ carneum aliqvid præ ſe ferentis, præſertim in fundo ejusq; parte externâ teſte *Graaf. de organis utriusq; ſexus generationi inſervientibus cap. 8.* & hoc ſaltem præ ventriculo ſingulare habet, qvod contractus omne illud verſus pudoris ſinum propellat, qvod ventriculus partim per œſophagum, partim per pylorum evomit.

IV.

Ad convulſivos ſpasmodicosqve uteri motus explanandos cum Excellentisſimo Bohnio *in circul. anat. Progymnasmate 29. de motu animalium*, muſculos in formatos & non formatos diſtinguo, hisqve ultimis uterum annumero; habet ille præter nervos, qvos referente Graaff. *de org. gener. mul.* à propaginibus rami ſextæ conjugationis interni, tum & ab oſſe ſacro accipit, fibras carneas ejus naturæ, ut cũ embryonis incremento dilatari & fœtu excluſo ſe denuo contrahere valeant, ceu de his Malpighius *diſſert. de utero* ita perhibet: *exterius fibræ carneæ in faſciculos coagmentatæ & reticulariter implicitæ uteri ſtructuram componunt, ita ut ipſius interior moles ſit lacertorum congeries & complexus*, Ipſeqve Harderus *in Schol. ad obſ. 93. Apiarii ſui*, ſe ad ſtuporem usqve rimatum eſſe, ecqvi tam puſilla, tam anguſta pars facto conceptu in tantam molem extendi & dilatari posſit, ſeqve hanc difficultatem commodum non expedire potuiſſe ſcribat,

bat, ni fibroſa ejus compages, plicæ in virginibus, aliisqve nondum gravidis, in qvas etiam poſt partum redeat, ſuccurriſſet: cum ejusmodi ſtructuræ partes extendi qveant usq;, fibrarumq; motriciũ ope expandentis excretionem promoveant, ut ſenſim ad priſtinam cũ aliis eamq; arctiorem unionem redeant ac primam figuram recipiant. Habet ille copioſisſimas arterias per totam uteri compagem freqventisſimis ramificationibus disſeminatas, qvæ non parum ad motus, tum naturales, tum præternaturales, conferunt. Licet enim ad motum qvarumcunqve partium influxus ſpirituum animalium in fibras muſculorum motrices omnino reqviratur, ille tamen ſolus non ſufficit niſi in partium latifundia ex arteriarum poris humores deponantur, horum qvippe ſecretione tantillum interrupta, perennante licet ſpirituum animalium influxu, ceſſat motus; hactenus enim animadverſum eſt ab arteriis ligatis motum imò ſenſum æqvè perire atqve à nervis obſtructis, vel planè reſcisſis, notatqve N. Steno ſtrictius vel laxius ligatâ arteriâ motum modo ceſſare, modo redire, ipſeqve autoptes idem apud Dominum Præſidem in trunco aortæ deſcendente, itemqve arteria crurali, me vidiſſe teſtor. Niſi enim humoribus partium tubuli turgiduli eſſent, ſoli animales ſpiritus implendis muſculis impares forent, qvi per inane vagarentur ſine omni effectu; iis verò plenis minimi ſuperpondii acceſſu perqvam facile eorum æqvilibrum tollunt, & motuum autores exiſtunt. Nec tamen crediderim tunc demum influere ſpiritus cum membra moventur, qvin potius qvovis momento in partium latifundia à cerebro propelluntur, ſed

preſſione uniformi & æqvali ut ab eo muſculi omnes æqvaliter premantur, nec alter alteri præpolleat, donec à causâ qvadam tertiâ nova determinatio acceſſerit: qvadrant huc qvæ ingenioſe diſſerit Cockburn in Oeconomia animali, qvando ſcribit: *Vim præcipuam qvâ liqvidum nervorum à cerebri glandulis exprimitur & per ipſos influxum agit, eſſe preſſionem provenientem à dilatatione arteriarum piam matrem intertexentium & cerebrum intimè intercurrentium rythmum eundem cum pulſante corde ſervantem, indeq́, dum ſanguis in arteriis diſtinctis ictibus pellitur, ſubalternè etiam in partes moveri & excidere ſpiritus, in quas nervorum emiſſaria hiant, immò ab his, licet tempora influxus inæqvalia ſint, majora, minora ac tam freqventia ut effluxus continui videantur ac effectus reipſa continui ſint, partes omnes æqvaliter, ad quas perveniunt, inflari.*

V.

Dictum theſi priori eſt omnia in æqvilibrio manſura niſi à cauſa aliqva tertia æqvilibris influxus tollatur: tollitur ille ex imperio mentis, qvoties corpus ex voluntate movetur dum ſpiritus pro rei exigentia ſucceſſive in alios atqve alios determinantur muſculos: tollitur ille etiam ex ſolo corporis mechanismo, ut mente etiam invita non impediri, licet ad aliqvot momenta procraſtinari poſſit, qvod partim nictitantes teſtantur palpebræ, & in reſpiratione manifeſtũ eſt, qvæ in dormientibus non modo ſed alto veterno vinoqve ſepultis, apoplecticis, in qvibus cæteroqvin omnes functiones animales ceſſant; epilepticis, non obſtantibus omnium partium convulſivis motibus, ſine intermiſſione peragitur, & qvamvis vel voluntate vel vi morbi retardari non

nihil

nihil qveat, redit tamen nec niſi cum ultimo vitæ momento exſpirat: Tollitur deniqve tertio à variis cauſis, cum nempe in humoribus, & ſpiritibus magnus excitatur impetus, vi cujꝰ inæqvaliter irruunt in partes, omnesq; mentis habenas excutiunt, qvod in ebriis, phreneticis, &c. contingit; Vel in partibus ſolidis vellicantur fibræ aliiqve in cerebro aperiuntur pori, ut per hos qvâ datâ portâ ad partem iſtam confluant eamqve moveant, qvemadmodum in dyſenteriis, ſpasmis aliisve ſine numero videre eſt. Notandum verò his in caſibus licet perceptio mentis interveniat, hanc tamen velit nolitve ſpirituum influxum intervertere non poſſe, qvin motus alterum qvandoq; motum ex ſolo corporis mechanismo producat, ita à ptarmicis ſternutabis, purgantibus evacuaberis, emeticis vomes, &c. Fiat qvid ſimile in utero qvod ſpirituum influxum alliciat, ſive diſtendendo, ſivè vellicando, ſive alio qvocunq; læſionis genere, ſpiritus animales in fibras ejus motrices oppidò influent, illas ſpasmodice contrahent, cavum anguſtabunt & contenta vel excutient, vel expellere tentabunt cum præſentaneo abortus periculo.

VI.

Hippocrates libro de ſuperfœtatione mulierum inter abortus cauſas uteri anguſtiam refert, cum inqvit: *Si quæ concipiat quidem & frequenter, ſed fœtus bimeſtres, trimeſtres, aut quadrimeſtres, aut vetuſtiores ſtato tempore & certo excutit, illud eſt referendum ad uteri anguſtiam, quæ augeſcentem fœtum amplius continere non poteſt.* Non negavero qvin hoc ita fieri poſſit, omnia namqve corpora extenſibilia extenſionis

ſuæ

ſuæ cum attingunt terminum periculum ruptionis incurrunt, dolorem cauſantur, ſpirituum influxum laceſſunt, &, ſi per mechanicam liceat, ſpasmos vel convulſiones excitant, qvæ omnia uterus pati neqvit, qvin excutiat uteri placentam fœtumqve evomat. Nec negari poteſt, nonnullas fœminas delicatioris eſſe texturæ qvarum uterus tantam non ferat extenſionem atqve aliarum, & hinc contingere poſſe, ut fibræ nunqvam ſufficienter deduci, nec mulier unqvam fœtum tot menſibus, qvot reqviruntur, ferre, ſed ſemper abortire debeat. An verò ſtato & certo ſemper tempore evenientis abortus, qvod Hippocrates vult, anguſtia uteri legitima ſit cauſa, de eo valde dubitaverim, una enim eademqve fœmina, fœtus non ſemper habet æqvo toroſos, nec eandem ſemper habet aqvarum colluviem, ſi proinde uteri anguſtia in culpa foret, in eâdem fœmina, cujus ſanitas per præcedentes nonnullos abortus jam debilitata, & fœtus æqvè ſucci pleni & eadem eſſet aqvarum moles, cum tamen conſtet cum conſtitutionibus matrum fœtuum vigorem variare in iis etiam qvæ cæteroqvin ſanæ ſunt. Difficillimum niſi impoſſibile conceptu eſt, in fœmina diſtinctis imprægnationis temporibus fœtus ad menſuram & pondus ita augeri ut non modo menſis menſi, ſed ſeptimana ſeptimanæ congruat. Notat enim Clauderus Matronam complexionis laudabilis, bono corporis habitu præditam, intra ſpatium ſex annorum abortum circa finem tertii menſis & ſtato tempore, imo ſeptimana, octies paſſam eſſe *Eph. Nat. Curioſ. dec. 2. an. 7. obſ. 184.* & paſſim de ſimilibus plena ſunt medicorum ſcripta.

VII. Idem

VII.

Idem Hippocrates *aphoriſmorum lib. 5. aph. 45.* aliam abortus asſignat cauſam qvando ſcribit : *Quæ mediocriter corpulentæ abortum faciunt, ſecundo menſe aut tertio ſine occaſione manifeſta, iis cotyledones lentoris ſunt plenæ, nec præpondere continere fœtum poſſunt, ſed abruptis decidit:* Cum à mucoſo ſucco uteri intercipiuntur pori illeqve lubricatur, naribus, cum coryza laboramus, qvid patitur analogum, tumet & lubricus eſt, uteriqve placenta, cujus fibrillæ uterinis poris hinc inde interceptæ ſunt, facile exiis exolvitur, non ſolùm, ſed etiam qvicqvid fœtui in alimentum cedere debet, vel non ſeparatur, vel ab eo mucore illi qvid peregrinũ admiſcetur, qvibus factis uterus convellitur, fœtus ſe inordinatè jactat, & fit abortus. Huic verò incom̃odo non ſecundus ſaltẽ & terti⁹ menſes obnoxii ſunt, ſed qvocunqve tempore hoc fiat abortit mulier, hinc etiam ipſe Hippocrates in lib. de Morbis mulierũ ſine menſium deſignatione ſimpliciter abortire dicit. Nec corpulentæ in hoc caſu ſolæ abortiunt, ſed cujus cujus fuerint conſtitutionis, ſi uteros habuerint lubricos, abortient. Reqviritur ſanè ne qvid præternaturale patiatur uterus qvod illum inſigniter lædat ut commode commorationis ſuæ tempus in eo fœtus tranſigat, qvæ enim uterum notabiliter afficiunt eum irritant & abortiendi anſam dant. Inflammatio, ſcirrhus, abſceſſus, vulnera, hydrops, mola & qvæ hujus generis ſunt alia ad horum claſſem revocantur.

VIII.

Hæc uteri ſunt vitia qvæ abortum faciunt, ad qvem qvid mater contribuat viſurus ſum : Omnes primo, morbi, qvi matrem graviter affligunt, affici-

unt etiam fœtum, qvorum cum alii ſint ſubitanei, alii chronici, pro indole ſua & hunc & illam lædunt. Chronici cum fuerint, labe ſua pededentim cum alimento inficient fœtum, vires ejus, per ſe imbecilles, proſternent, tenellam corporis machinam lædent, aliorum morborum ſemina, tandem mortis & abortus autores erunt. Experimur hoc in phthiſicis, ſcorbuticis, lue venerea laborantibus & aliis. Extenuatur ab his mater, disſipantur ſpiritus, corrumpuntur cum ſanguine humores ut nutritioni ſufficere neqveat, *quæ enim præter naturam tenues uterum gerunt abortiunt, donec habitiores evaſerint Hippocr. aphor. lib. I. §. 44.* Qvæ in his morbis lentè fiunt, illa in acutis, peſte, febribus ardentibus, præcipitanter ruunt, Magnæ evacuationes, qvales ſunt hæmorrhagiæ copioſæ, dyſenteriæ, choleræ &c. hyſterica pasſio, dolor colicus, calculus, tusſis moleſta, vomitus, ſyncope gravis, epileſia, teneſmus, abortum facere conſveverunt, partim qvod utriusqve vires proſternant, fœtuiq; alimentum ſubducant, partim qvod uterum convellant & ad egerendum continuò ſolicitent. Non tamen hæc ita intelligi velim qvaſi hæc abort9 ſemper conſeqvi debeat, per experientiam enim conſtat phthiſicas, ſcorbuticas, lue venerea infectas &c. ſubinde feliciter parere. Qvartanam febrem cum tusſi ferina à medio geſtationis tempore ad partum usqve, Dyſenteriam gravem, luem deniq; veneream ipſamqve ſalivationem, ſalvis & illæſis fœtibus mulieres ſuſtinuiſſe per experientiam Domini Præſidis mihi conſtat. Naturale nempe robur ſubinde maj9 eſt, qvam ut morbis, vel aliis etiam violentioribus ſolicitationibus ſuccumbat: omnium lo-

co

co ſit Zacuti Luſitani exemplum *lib. 2. prax. med. admir. obſ. 144.* Qvo loci mulieris meminit, qvæ ut abortum procuraret, valida aſſumpſit purgantia, utero applicuit fortisſima ungventa, appoſuit peſſaria violenta, aliaqve fœtum enecantia medicamenta per os devoravit. Cum his nihil proficeret, exactisſima inedia corpus enervat, tandemqve viribus licet dejectis ad ſaphenæ phlebotomiam decies & ter celebratam & hirudines ano ter applicatas ſe convertit; ſed his non obſtantibus nono menſe obeſos gemellos in lucem edidit. Et qvid qvæſo meretrices intentatum relinqvunt, qvæ fortioribus purgationib9, Venæſectionib9, emmenagogis perditæ virginitati velum obducere ſatagunt? Malunt enim ſtolatam qvam nullam virginitatem. Sed deſperata hujus farinæ fœminarum temeritas audaciæ nonnullorum calcar addere non debet, certo enim certius eſt, ſalia, vel alia acria qvamdiu alicubi propter meatuum flexuram & anguſtiam irretita jacent, non poſſe non diverſas motuum modificationes nervis imprimere, iisqve notabiliter ſuccusſis alios in cerebro nervorum tubulos aperire qvos ſpiritus animales momentaneo ſubeunt, & hoc pacto mutatâ illorum indifferentia, partem, ad qvam excurrunt, convellunt. Atqve hæc cauſa tam notabiles ſæpe numero poſt ſe trahit effectus, ut uteri non tantum convulſiones generet, ſed illum cum iis aliarum partium mirè complicet & abortum faciat. Hoc modo abortum à ſingultu deſcripſit Tiling. *Eph. Nat. Curioſ. Dec. 1. ad 2. obſerv. 62.* à Teneſmo Lanzonus *Eph. Nat. Curioſ. Dec. 2. ann. 10. obſ. 143.* à Dyſenteria *J. Mullerus Eph. Nat. Curioſ. Dec. 2. ann. 2. obſ. 62.* Ut taceam peſſos, clysmata aliaqve vellicantia,

 IX. In-

IX.

Inſolitæ & vehementiores animi paſſiones, ira, triſtitia, terror, &c. nimius motus, ſaltus, ponderis gravioris ſublatio, brachiorum nimia extenſio, ebrietas ad vomitum matricem concitant. His enim ſanguis vel nimium commovetur, vel ultra ſolitum motus retardatur, vel violenter ovum ab utero cum ultima fœtus pernicie avellitur: prolixus in his recenſendis Hippocrates eſt *lib. 1. de morbis mulierum.* Si qvæ utero gerit ægrotavit, invalida ſit, & onus vi ſuſtulerit, aut plagam acceperit, aut ſaltarit, aut inedia laborarit, aut animo defecerit, ſi copioſius, aut parcius alimentum ſumpſerit, aut metu correpta, aut conſternata animo fuerit, aut vociferetur, aut intemperanter vivat. Sunt qvæ ſi acre qvoddam, aut amarum præter conſvetudinem ederint, aut biberint, fœtus perdunt, cum adhuc tenellus pullus intus exiſtat. Vide etiam C. Galenum *in lib. 3. Hippocr. de morb. vulg. comm. 3. ægr. 11.*

X.

A dictis cauſis qvanqvam abortus fiat ab iis tamen ſtatorum temporum abortus non provenire poſſunt, ſunt enim mere fortuitæ. Sunt tamen nonnullæ qvæ Hippocratis teſtimonio concipiunt & freqventer, ſed fœtus bimeſtres, trimeſtres, aut qvadrimeſtres & vetuſtiores ſtato tempore, ſemper & certo excutiunt, & in nonnullis abortus adeò accuratè coincidunt, ut ne diem vel anticipent, vel poſtponant. Cujus rei alia non occurrit ratio, qvam qvod iſtarum fœminarum ſanguis, qvi hactenus à ſpiritu ſeminis virilis immutatus lunæ non obediverat, jam denuo, ſed juſto citius ab ea commoveatur, vel qvod ſpiritus ſeminis virilis non ſatis ſit efficax, vel qvod ſangvis muliebris ob texturam

turam minus conſtantem in horas ferè mutabilis ſit. Solet nempe ſeminis virilis ſpiritus effectus ad nonum extendi menſem priusqvam à Luna vincatur ut partus fiat naturalis,qvi ſi citius ſubigatur fœtus etiam ejectio anticipatur. Cum enim ſangvis incipit turgere à luna commotus menſtrua erumpunt & una fœtum ejiciunt. Toto die cum Sylvio obſervatur, fœminas nona decimavè poſt ceſſantem menſtruorum eruptionem hebdomade fluxum pati ſatis magnum, & una cum ipſo excernere aliqvid coagulati, carneive, qvæ, educto circa hebdomadem poſt ceſſantia menſtrua octavam exbrachio ſangvine, nil ſimile in ſe animadvertunt, verum gravidæ manent atqve circa nonum menſem vivum & vitalem pariut fœtum. *Prax. med lib. 3. cap. 6. § 56.* Juſte ſuſpicatur & ſolide concludit, has prioribus qvoqve temporibus fuiſſe gravidas, qvando neglecta venæſectione ſangvinisqve redundantis diminutione paſſæ ſunt abortum. Cum Sylvio notandum hoc imprimis fœminis copioſum menſtruorum fluxum patientibus evenire, ſive iis, qvarum ſangvis à luna facile & multum commovetur; qvod qvoties obtinet, licet à ſpermatis ſpiritu immutetur, vix tamen adeo à priori indole recedit, qvin facilè ad genium redeat, vaſa diſtendat, urgeat, exitum per ipſa qværat, eumqve inveniens fœtum tenellulum ſimul foras protrudat, fit hoc eo facilius qvo tenerior eſt fœtus, cum enim paululum adoleverit non adeo promtè ejicitur ab eadem cauſa cum ſpiritus ſeminis virilis ſucceſſivè valentius ſangvinem mutet, hinc eſt qvod plures primis qvadraginta diebus, qvàm aliis omnibus abortiones fiant *Hipp. de part. octim.*

Redundat aliqvando culpa in ſeminis virilis inefficaciam, in ſangvinem mulierem ſubinde, nonnunqvam in utrumqve, unde videas, hanc cum hoc viro crebros pati abortus, cum alio nullos. Huc facit obſervatio à Dn. Præſide mihi communicata, de Viro optimi habitus cujus uxor crebros paſſa abortus cum moreretur, & ille ad ſecunda tranſiret vota, virginem nactus eſt, cui menſtrua tardius ſolito ab omni tempore eruperant, ita ut ad ſummum bimeſtribus ſpatiis purgaretur, qvæ à nuptiis ſtatim ferè ſingulis tribus hebdomadibus conſtanter hucusqve purgatur & in ſterili cum eo vivit conjugio. Qvantum mutata ab illo? Extra dubium eſt eandem ſingulis menſibus redire cauſam, qvæ ſanguinis excretionem urgeat, cui qvamdiu id, qvod imprægnationem cauſatur, reſiſtit, nihil excernitur, qvo devicto, turget denuo ſanguis, fluunt catamenia cum præſentaneo abortus periculo: *Si enim prægnanti purgationes menſtruæ currant, impoſſibile eſt ut bene valeat fœtus Hippocr. aphor. Sect. 5. aph. 60.* Redit verò tributi lunaris cauſa ſtatis temporibus, qvoad igitur in conjugibus non variant circumſtantiæ invariatus erit effectus & ſtato tempore fæmina abortiet.

XI.

Nec fœtus inſons eſt, variis ille ſuccumbit ægritudinibus dum dolet vel cæteroqvin languet & lenta morte confectus moritur. Cum doloribus diſcruciatur irreqvietè jactatur, uterum ferit & tantum non excoriat, donec is convulſus injuriam injuriâ compenſet & tumultuantem hoſpitem exterminet. Cum morbis ſuccumbit & moritur pondere ſuo uterum gravat, putrefactus tetris odoribus & pu-

tri-

trilagine inficit donec ab eo ejiciatur. Enecetur fœtus ab animi commotionibus matris, medicamentis catharticis fortioribus, tetris odoribus, inundet à lapſu vel ictu profluus per vaſa uteri ſaucia ſanguis lares fœtus, vel ipſe lædatur, ſive ſanguine obrutus, ſive præfocatus, viribus orbus concidet, uterum moleſto attritu laceſſet, tandemq; cadaver exturbabitur. *Si qvid enim puero præter conſvetudinem contingat, idq; ſi parvulus adhuc fuerit moritur. Plerumqve enim cum admodum ſunt exigui, invalidi exiſtunt. Qvin & grandiusculi fœtus etiam corrumpuntur, ut proinde mulieres mirari non debeant, ſi nolentes fœtum corrumpant. Summa enim cura & providentia opus eſt ut in uteris fœtum perferant & enutriant, eoq; in partu liberentur. de Morbis Mulierum lib. 1. Hippocrates* ſcribit. In anni conſtitutionem cauſam rejicit *Hippocrates de aere, locis & aqvis* cum ait: *Si hyems qvidem auſtrina pluvioſa & placida fuit, Ver verò aqvilonium, ſiccum & tempeſtuoſum, primum qvidem mulieres, qvæ prægnantes extiterint, & qvibus partus in ver imminet, abortionem facturas eſt veriſimile, qvæ verò etiam pepererint, adeo imbecilles ac morboſos fœtus parituras, ut aut ſtatim pereant, aut tenues, debiles & valetudinarii vivant.* Cum tamen Hippocrates ultra veriſimilitudinem hanc obſervationem non extendat, & in Græcia, in qvâ Hippocrates vixit, alterius naturæ clima ſit, hic loci applicari non poterit; nec hactenus me legiſſe memini apud noſtrates tale qvid obſervatum, qvanqvam omni non deſtituatur fundamento, cum nonnunqvam certa anni tempora gravidis plurimis fatalia eſſe obſervemus.

XII.

Signa in iis qvæ ex improviſo abortiunt plerumq; incerta ſunt, potisſima tamen ſunt ſeqventia. 1. Cum gravida intermedio geſtationis tempore lac in mammis

mis colligit, qvod alioqvi non niſi ultimis pene diebus ex naturæ decreto fieri conſvevit: indicat enim vel fœtum ægrotare & morbo confici, vel planè mortuum eſſe, ita ut tantum nutrimenti, qvo pridem in uterum depoſito, alebatur, amplius haud conſumat, & hoc Hippocratici obſervati fundamentum eſt, qvando *aphor. 25. ſect. 5.* ſcribit: *Mulieri in utero gerenti ſi multum lactis ex mammis fluxerit, infirmum fœtum ſignificat; Si verò firmæ ſolidæq; mammæ fuerint, valentiorem conceptum indicat.* Sed hic notandum de iis intelligi hoc fœminis qvibus lac in mammis habere inconſvetum, illæ enim, qvæ infantes ſuos ſæpius lactarunt & tubulos mammarum ſibi eo ipſo fecere admodum patulos, ſæpe ſæpius à primis impprægnationis menſibus ſat multum lactis in iis habent. 2. *Qvæ fœtum ſunt perdituræ, iis mammæ extenuantur Hyppocr. ſect. 5. §. 53.* Qvamdiu fœmina uterum gerit turgidulæ ſunt ac tument mammæ, qvæ ſive ſenſim ſive derepente ſi extenuentur id fœtui debet eſſe fatale, indicium qvippe eſt à cauſa extenuante alimoniam ſubduci fœtui, à lactis enim defectu illæ gracileſcunt, qvod ſi ſubito fiat, repentinæ hujus extenuationis maximam arguit cauſam, adeoqve majus portendit periculum qvam ſi ſucceſſivè illud fiat, præprimis ultimis menſibus, cum fœtus grandior & qvi multo eget alimẽto id conſumere poſſit. 3. Si menſes tempore graviditatis in non aſſvetis fluant, ſi enim prægnanti menſtruus fluxus conſvetus fuerit, fit illud citra abortus periculum, exempla annotarunt Bartholinus, Hildanus, Pechlinus, Reusnerus, Solenander, aliiqve. Si verò non fuerit conſvetus perpendendum num ille fluxus ſit copioſus, num fre-

qvens

qvens qvo graviditatis tempore contingat. Si enim ſingulis menſibus copioſus redeat valet Hippocratis aphoriſm. 60. ſect. 5. *Si prægnanti purgationes menſtruæ currant, impoſſibile eſt, ut bene valeat fœtus.* Non enim modo ſubducitur fœtui alimentum, ſed etiam aliena qvalitate inficitur; licet enim determinare hic nolim ſangvis ne menſtruus ſit venenatus an non, à fermento tamen lunari nimium qvantum immutatur, ut intro ſumptus horrenda qvandoqve poſt ſe trahat ſymptomata, menſes etiam pellat potentiſſimè. vide *Stalpart van der Wiel obſerv. rarior. cent. poſt. part. pr. obſ. 19.* Qvidni igitur ab eo ſepoſitum nutrimentum, vel ejus aura embryoni nocebit? cum enim id à matre accipiat, id non poteſt non eſſe ſummè alteratum. 9. Qvando venter ſuperior incipit coarctari, latera conſtringi, tumorqve cum gravidate verſus pudenda exporrigitur, hoc enim ſolet eſſe infallibile fœtus modo intereuntis, vel jam defuncti argumentum; fœtui enim hic idem contingit qvod aliis, vel mortuis, vel lethaliter decumbentibus, qvi notabiliter ſolent eſſe ponderoſiores. 7. Cum lumbi cum gravitate dolent; dolor enim ille vel partium uterinarum tenſioni debetur, qva ob pond9 fœtus deorſum tractus uterus ſuis ligamentis vim infert, vel indicat ſpasmos hic loci incipere qvi fœtum brevi ſint perdituri. 8. Cum rigor aut horror per vices recurrunt, appetentia dejicitur, caput dolet; inſignis enim illa ſit oportet alteratio cum vivus matri arctiſſimè connexus fœtus in vivâ moritur & illa vivum ſepulchrum mortuum circumfert. 9. Qvando aqva erumpit ſanioſa & carnium loturæ analoga; illa enim ſecundinarum ab utero avulſarum

aut laceratarum ſignum eſt manifeſtum. Atq; hæc ſunt ſigna ex qvibus imminere abortum colligimus; obtinent tamen neqvaqvam in omnibus ſed tantum in plurimis: Sunt enim qvæ abortiunt citra manifeſtam ullam cauſam, imo inter deambulandum absq; ullis ferme doloribus. In qvibusdam etiam, licet aliqva horum ſignorum adſint, abortus non ſubſeqvitur, extat in hanc rem notabilis obſervatio apud *Th. Bartholinum hiſtor. anat. rariorum Cent. 4. hiſtor. 57.* qva conſtat, à ponderis gravioris elevatione abortum, ruptis membranis exitum embryone moliente, ferè rejectum, manus dexteritate repoſitum, licet ad tertium usqve diem lochia fluxerint, retentum & juſto tempore excluſum fuiſſe.

XIII.

Qvantum ad prognoſin, abortus in aliis periculo vacat, ſi enim absqve gravibus ſymptomatibus contingat adeò periculoſus non eſt, ſed ſi inſignes homorrhagiæ, ſyncope, delirium, convulſiones ſeqvantur lethalis eſſe ſolet: ſi uteri ſubſeqvatur inflammatio qvam conſeqvantur febris, cordis palpitationes, cardialgiæ tum angvis latet in herba. Solent ut plurimum mulieres ex abortu magis periclitari, qvàm ex verò partu, cum hic tempore alieno & violenter fiat. Nec vegeta nonnullarum conſtitutio præ tenerioribus ſemper prærogativam habet, ſæpius enim illæ his periculoſius decumbunt, maxima namqve cauſa fuiſſe oportet qvæ in illis abortum concitavit, cum in his à facili & levi id fiat. Qvo deniqve fœtus grandior eſt, & ad verum partus tempus proximius accedit, periculoſior eſt.

XIV. Pro-

XIV.

Prophylaxis pro cauſarum diverſitate variat, non tamen operoſo apparatu inſtitui debet, ſed qvo ſimplicior eo melior eſt, ubi tamen, id, qvod ſub initium monui, probe notandum, curam nempe prophylacticam nunqvam inſtituendam eſſe, niſi conſtiterit, gravidam iterato abortum fuiſſe expertam; gravidas enim pharmacis obruere non æqvè tutum, exponuntur ſæpè abortus periculo ſi promiſcuè & minus circumſpectè illa adhibeantur. Inter prophylactica remedia famoſa eſt venæſectio, de qva dici poteſt, qvod laudetur ab his, culpetur ab illis, viderurqve Hippocrates pro negativa ſtare qvando ſect. 5. aph. 31. inqvit: *Mulier uterum ferens abortit ſectâ venâ, eoq; magis ſi fœtus ſit grandior.* Cum tamen freqventisſimè impunè ſanguis fuerit miſſus, imo ad animi usqve deliqvium *Foreſt. lib. 29. de arthrid. obſ. 24.* qvædam etiam omiſsâ venæſectione abortierint, crebris his experientiis fulti ab Hippocrate receſſerunt, & nonnulli, qvaſi catholicum eſſet remedium, promiſcuè gravidis non præcavendi ſaltem ſcopo, ſed ut facilem experiantur Lucinam in ipſo etiam partu, vel ut proles ſit pulchra, venam ſecarunt. Temerario certe conſilio, niſi enim adfuerit plethora, aliiqve morbi qvi venæſectionem expoſtulant, vel nihil ab ea redundat in matrem fœtumq; utilitatis, vel nocet. Plethora ſi adfuerit, ut nimia ſangvinis copia abortus cauſa ſit, illa planè neceſſaria eſt. Memorabile exemplum habet *C. Stalpart van der Wiel obſ. rar. Cent. 1. obſ. 65.* ubi mulieri uno eodemqve fœtu gravidæ qvadragies ac novies vena ſciſſa eſt. Sin morbus ſangvinis misſionem efflagitaverit, nec ali-

ud qvid obſtiterit, intrepide id fiat: Idem *Stalpart van der Wiel* gravidæ ac partui propinqvæ mulieri primum octiduo ante partum octo vel novem uncias ſangvinis, deinde octo poſt diebus cum pleuritide, à qva prima vice intra qvatriduum convaluerat, denuo afficeretur, denuo venam ſecari præcepit non ſine levamine, cum eodem die ſanum & robuſtum fœtum ediderit. *obſ. rarior. Cent. 1. obſ. 33.* Nec omittenda Venæſectio ſi à fermento lunari ſanguis turgeat, niſi enim illum temporius imminueris, abortiet fœmina. Huc pertinet qvod *F. de le Boe Sylvius* aliqvoties in praxi ſua obſervaſſe ſcribit, ut fœminæ nona decimave poſt ceſſantem menſtruorum eruptionem hebdomade, fluxum paſſæ fuerit magnum, & unâ cum ipſo aliqvid excreverint coagulati carneíve, qvod propter fœtus abſentiam pro placenta non ſoleat haberi: qvæ nihilominus poſtea, educto circa hebdomadem poſt ceſſantia menſtrua octavam ex brachio ſangvine, nil ſimile in ſe animadverterunt, verum gravidæ ſunt deprehenſæ atqve circa nonum menſem fœtum pepererunt vivum vitalemve. *Prax. med. lib. 3. cap. 6. §. 56.* Si tamen contingat & ſubſeqventi aliqvo vel pluribus menſium imminentis menſtruationis ſymptomata redire, re recte deliberata reiterari debet: huc facit maximè notabilis obſervatio qvæ legitur apud *L. Riverium* in Matrona Monſpelienſi, qvæ cum tres conſeqventer abortus variis eſſet paſſa geſtationis temporibus & jam denuò à duobus menſibus gravida dolores circa umbilicum, abortum minantes, pateretur, venâ ſectâ intra paucas horas à doloribus & metus abortus omninò liberata eſt. Symptomata verò illa acceſſerant eo prorſus

ſus

ſus tempore, qvo menſtruas purgationes pati conſveverat extra graviditatem, tertio deinde menſe eadem ſymptomata redierunt, & venæſectione ſtatim liberata eſt, qvarto itidem, qvinto, ſexto, ſeptimo & octavo iisdem ſymptomatibus periodicè recurrentibus, à qvibus venæſectionibus ſtatim liberata fuit. Ultima venæſectio celebrata fuit octo diebus ante principium noni menſis cum eodem fructu & in fine noni menſis peperit filium benè habitum. *Prax. med. lib. 15. cap. 16.* In iis qvibus ob plethoram ſecatur, niſi aliud qvid obſtiterit, primis qvam poſtremis menſib9 venam aperire præſtat, & ſi plenitudo tanta ſit ut largiorem detractionem deſideret id fiat partitis vicib9: fecit id *O. Grembs arb. integra & ruinoſa hominis lib. 2. cap. 1. §. 12.* Sed ſaluberrimum hic eſt monitum L. Riverii, his exemplis perſvaſum juniorem medicum poſtremis geſtationis menſibus in ſanguine mittendo fieri non debere audacem, ſed morborum & mulierum habitus oportere diligenter circumſpicere, & hoc perpetuo in memoriam revocare, peccata omisſionis leviora eſſe peccatis commisſionis, & ſatius eſſe in re dubia infra ſubſiſtere, qvàm ultra debitos limites progredi.

XV.

Qvæ abortum metuit fœmina omnem abortus cauſam ſolicitè cavere debet, cum enim jam eo ventum eſt ut ipſa abortio ingruat medicus fere id agere debet ut citius & mitius eveniat. Audax enim & vix imitandum exemplum eſt qvod *Th. Bartholin9 hiſtor. anat. rarior. cent. 4. obſ. 57.* recenſet de muliere, cui, propter ponderis gravioris elevationem cum abortum ferè rejeciſſet & ruptis membranis exitum embryo moliretur, obſtetrix manu fœtum repoſuit, qvi

retentus & juſto tempore poſtea excluſus fuit: Mille qvippe periculis mater & fœtus exponerentur. Studioſe vitet omnes toto ingravidationis tempore animi graviores commotiones mentemqve ſuam ita componat, ut ſemper meminerit, qvod ſi iis ſeſe tradiderit, ſuam pariter atqve fœtus ſanitatem & vitam periclitari. Vitæ ſuæ commoditati proſpiciat, â nimio motu, ſaltu, ponderum graviorum ſublatione ſimilibusve caveat. Veſtes ſint largæ & molles, nec nimium conſtringantur, providè incedat greſſusqve figat ſtabiles ne cadat, vitet omnem occaſionem qva lædi, vel vulnerari posſit. Caveat ab enormibus ſangvinis evacuationibus, purgantibus potentioribus, & emmenagoga procul eſſe jubeat. Si torminibus ventris, doloribus calculi, alvi fluxui, dyſenteriæ, hæmorrhagiis, vigiliis nimiis vel aliis th. 8 recenſitis morbis ſuccumbat, illis temporius proſpiciat & cautè medicinam faciat. Si fœtus etiam ægrotare deprehendatur qvovis posſibili modo illi ſuccurrendum.

XVI.

His omnibus non obſtantibus ſi contingat ut in diſcrimen abortus veniat fœmina, ſtatim in initio, cum uterinorum ſpasmorum metus inſtat, vel illi jam incipiunt, diaphoretica tum terrea, tum ſpirituoſa ſimulqve oleoſa cum blandis adſtringentibus præ cæteris locum habeant. Ex terreorum catalogo ſe commendant antimonium diaphoreticum ſimplex & martiale utrumqve recens, C. C. uſtum, C. C. philoſophicè præparatum, raſura eboris, os ſæpiæ, oſſa dactylorum, margaritæ præparatæ, corallia eorumqve magiſteria, dens hyppopotami, caſtoris, pulvis

pulvis cancrorum fluviatilium in furno ſiccatorum, ſpodium ex ebore, ſantalum rubrum. E ſpirituoſis & aromaticis huc faciunt aqva cinnamomi ſimplex, cum vino, item diacydoniata, diaborraginata, epileptica Langii, aqva vitæ mulierum, flor. lilior. convallium, ceraſorum nigrorum, oleacinnamomi, Zedoariæ, rorismarini, ſuccini, angelicæ &c. Inter adſtringentia numerantur biſtorta, tormentilla, nux moſchata, muſcus qvercinus, terra Japonica, burſa paſtoris, pimpinella vulgaris, millefolium, plantaginis ſuccus, ſanguis draconis, ſemen plantaginis. Pro re natâ ex his fiunt compoſita, nempe ſpecies diamargariti frigidi, de hyacintho incompletæ, ſpecif. cephalicum Mich. trochiſci de carabe, de ſpodio, pulvis Marchionis, contra abortum Aug. vide plura apud *P. Gruling Med. Pract. lib 4 part. 4. cap. 3.* alioſve. Seqventem aqvam magni nominis Practicum in freqventi uſu habuiſſe novi. Rec. Aq. Ceraſ. nigr. unc. iij. Cort. citr. unc. iſ. embryon. unc. ij. cinnam. drach. ij. margar. orient. præpar. C.C. philoſoph. præpar. ana ſcrup. j. Sacch. perlati, Brod. Cydon. condit. Nucis in India conditæ, Syr. cort. aurant. ãã. dr. iij. M. Ex his ſimilibusve paſſim apud Practicos variæ proſtant formulæ, ſed qvos qvilibet proprio marte facile adornaverit, & iis pro re nata opiata junxerit, ſemper ad originem mali reſpiciendo, ne rotunda qvadratis & noxia utilibus miſceat. Inter ſpecifica admodum grana chermes laudari ſolent, propinant illa vel ſola vel cum pari thuris pondere, ſed non putem de annoſis dici hoc poſſe, verum de pulvere rubicundo qvi ab iis cribri ope ſeperatur, qviqve aceto acerrimo

irrora-

irroratus eſt ne in vermem abeat, hic enim vim habet adſtringentem, non verò grana pulvere omni exhauſta, qvæ ſubamaricant nec adſtringunt. Pro euporiſto habent chalazas ovorum gallinaceorum recentium tres numero cum uno auri foliolo in aliqvot cochlearibus juris carnium ſolutos & per dies duodecim ſumptos; ſed vix crediderim auri foliolo & chalazis tantum ineſſe virtutis, nocebunt potius, qvia, qvoad his utuntur, alia negliguntur qvæ abortum præcavere poterant. Hæc omnia cum ſelectu adhibebit Medicus, non enim qvævis in qvovis conveniunt abortu, qvi namqve à nimiâ imminet hæmorrhagia, ſi illi ſpirituoſis & aromaticis obviam iremus, peccaremus; reſpiciat igitur ad cauſam abortus & facile videbit qvid profuturum & qvæ nocitura ſint.

XVII.

Dum internis ſpasmodicis uteri convulſionibus mederi ſtudemus externa non negligenda erunt, ſint illâ penetrantiâ, ne vim ſuam in abdominis muſculis perdant, Cruſta panis aqva vitæ mulierum, vel alia ſpirituoſa, theſi præcedenti recenſita, irrorata, panis piperatus Norimbergenſium iis humectatus & caryophillorum pulvere conſperſus, oleum nuciſtæ deſtillatum, oleum maſtichinum cum oleo macis deſtillato, balſamus Peruvianus, oleum nuciſtæ expreſſum, deſt. menthæ, ſtyrax liqvida huic intentioni ſatisfacient. Emplaſtris & Unguentis adſtringentibus parum fidei haberem, eo ipſo enim, qvia adſtringentia ſunt, poros cutis carniumqve ſubjectarum conſtringunt & ſibi ipſis viam intercludunt, admiſta præterea habent terrea, ceram aliave, qvæ omni

ſtudio

ſtudio addita videntur ne penetrare poſſint, ſed ut iis irretita hæreant: iis tamen ſi qvis uti voluerit per me licet, ſi non proderunt, non nocebunt: omnia illa emplaſtra ſuperabit ſi thus cum albuminibus ovorum ſuper prunas agitatum & ſtupis exceptum calidiſſimè abdomini applicatur.

XVIII.

Inter amuleta qvæ abortum præcavere dicuntur celebris eſt aëtites, qvem parturientibus peculiariter dicatum Plinius & Galenus teſtantur, qvod forſan ideò creditum eſt, qvia fama fert aqvilam ad excluſionis promotionem lapidem aëtitem in nido deponere: Illæ, qvæ ad abortum ſunt proclives, ut fœtum retineant, ſiniſtro brachio illum alligare jubentur. Qvod ſi verò tempore partus ſiniſtro femori alligetur, dolores minuere & partum accelerare creditur. Utqve figmento nihil deeſſet, Valeriola ſe obſervaſſe ſcribit, illum tam vehementer trahere ut uterus unâ excidat, ni maturè removeatur, addito exemplo, qvod Valentiæ accidiſſe refert. De magnete ſimile qvid fabulantur, vultqve *J. B. van Helmont de magnet. vuln. curat.* qvod ſi magnetis vis trahendi ferrum mumiæ muliebri maritata fuerit, tunc dorſum magnetis, in femore, & ejus venter in lumbis emplaſtrata abortum jam minitantem tuto præcavere. Aliæ illum in manu geſtant & umbilico apponunt: vel etiam lapidem qvi in utero cervæ fuerit repertus; Alii jaſpidem, lazuli & ſamium lapides geſtatos vel collo appenſos idem efficere docent. Non prolixè & alia recenſibus amuleta, qvalia ſunt lignum meſpili, malva, parietaria, tormentilla cum radicibus appenſa, vel cingulum ex corio eqvi ma-

rini geſtatum, omnia enim parem merentur fidem, cum experientia toto die contrarium teſtetur. Hyperbolicas Lucinarum noſtrarum perſvaſiones id vocat *Ludovicus in pharm. mod. ſec. accom. p. 634.* & ſi qvidpiam hæc & ſimilia conferre viſa fuerint, id forſan inter circumſtantiarum ignorantiam per vulgatisſimum in Medicinâ, (non cauſæ ut cauſæ) elenchum aut violentas matricis præcipitationes factum & ad minimum incertæ eſſe fiduciæ.

XIX.

Ad leges accuratæ diætæ gravida abortui alias obnoxia vitam ſuam componat, illa vitando qvæ in præcedentibus abortui anſam dare dicta ſunt: temperet ſibi nimirum à nimiis motibus corporisqve exercitiis, ſaltu, citatiori curſu &c. nimium ne indulgeat animi pasſionibus, vitam agat qvietam & tranqvillam; Verſetur in aëre purò, veſcatur cibis eupeptis, abſtineat ab amaris, ſalſis, piperatis. Eo hæc omnia fiunt ſcopo ne in diſcrimen abortus veniat, qvod cum adeſt, qvieſcat, in lecto ſe contineat & ſupra laudatis utatur remediis, &, ſi his non proficientibus abortiat, perinde atq; puerperæ tractentur.

F I N I S.

TRiſte puerperium, deceptaq; Vota parentum,
Et virides uvas crudaqve poma doces.
Nec tamen infauſtum virtus Tua fecit Abortũ,
Sed prolem ingenii non ſine laude parit.
Talis progenies Te reddit Apolline dignum.
Surge; vocant Montes: Nomen & omen habes.
Parnasſus Pindusq; vocant, & honore perenni
Turba Heliconiadum Te decorare ſtudet.

Præclarisſimo atq; Doctisſimo Dn. Doctorando, Fautori atq; Amico ſuo æſtumatisſimo, de honoribus Doctoralibus, qvibus imminet animitus gratulatur, cum voto omnigenæ proſperitatis

SAMUEL STRIMESIUS, SS. Theol. D. & Prof. Ord. p.t. Facultatis ſuæ Decanus, nec non Eccleſiæ Ref. Paſt. Prim.

COntinuare tuæ ſplendorem Gentis avitum
Pergebas ſtudiis, Optime BERGE, piis.
Difficilem ſiſtis jam Partum, ut rite referres
Difficilem partum, qvo generatur honor.
Qvod tamen haud pateris ſtudiorum triſtis abortum,
Dicitur hinc fauſtus partus ubiqve tuus.

Hiſce Nobilisſimo atq; Experientisſimo Candidato applaudeb.

JOH. SIMONIS, D. & Theol. Prof. Ordinar.

BER-

BERGIUS ad ſummos Hygias enixus honores
Doctrinæ præſens edere pignus amat:
Sic ſpes ægrorum poſthac implebit, & auſis
Præclaris omni tempore gratus erit.

Nobiliſſ. ac Clariſſ. Dn. à Bergen cum voto omnigenæ proſperitatis deproper.

J. C. BECMANNUS, D.

PRodis abortivo qvæ multo parta labore,
Et tot luſtrorum fœtus abortus erit?
Prodit abortivus ſed juſto tempore fœtus,
Si nomen ſpectes fœtus abortus erit.
Sed ſi rem ſpectes plenis maturuit annis
Et ſic neqvaqvam fœtus abortus erit.
Gratulor ex animo, felix in vota ſolutus
Sit partus, qvi Te terqve qvaterqve beet.

gratulabundus ſcribebat

PRÆSES.